

Ester

Padishah Ahashwéroshning wezir-wuzralargha katta ziyapet bérishi

¹ Ahashwérosh (Hindistandin Hebeshistan'ghiche bir yüz yigirme yette ölkige hökümraniq qilghan Ahashwérosh)ning texttiki künliride shundaq bir weqe boldi: —□

² Shu künlerde, u padishah Ahashwérosh Shushan qel'esidiki shahane textide olturghinida, □

³ u seltenet sürüp üçinchi yili barliq emirliri we beg-hakimlirigha ziyapet berdi; Pars we Médianing qoshuni, shuningdek herqaysi ölkilerning ésilzadiliri we beglirining hemmisi uning huzurigha hazir boldi. □ ⁴ U seltenitining bayliqining shanu-shewkiti we heywitining katta julasini köp künler, yeni bir yüz seksen kün körgezme qildi. □ ⁵ Bu künler ötüp ketkendin kéyin padishah yene Shushan qel'esidiki barliq xelqqe

□ **1:1** «Ahashwérosh» — Pars impérotori bolghan mushu «Ahashwérosh» «Kserksis I»ning özi shu (miladiyedín ilgiri 486-464-yillar). Ispat barki, «Ahashwérosh» (pars tilida «Ahashwérosh», grék tilida «Kserksis» déyilidu) dégen söz kishining ismi bolmastin, belki Pars impérotorining omumiy bir unvani idi. «Hebeshstan» — hazirqi Éfiopiye. □ **1:2** «Shushan» — gahi waqitlarda «Suza» dep atilidu. □ **1:3** «Médianing qoshuni» —

bezi alimlar bu sözni «Médianing qoshun serdarliri» dep chüshinidu.

□ **1:4** «U ... ziyapet berdi... ..seltenitining bayliqining shanu-shewkiti we heywitining katta julasini... körgezme qildi» — bezi tarixshunaslar shu katta ziyapetning meqsiti Pars impérotorining Jawan (Grétsiye)ge tajawuz qilishini pilanlash we teyyarliq körüş üçün idi, dep qaraydu.

chong-kichik démey, ordining charbéghidiki hoylida yette kün ziyapet berdi. ⁶U yer aq we kök kendir yiptin toqulghan perdiler bilen bézelgen bolup, bu perdiler mermer tash tüwrüklerge békitilgen kümüş halqilargha aq renglik kendir yip we sösün yungluq shoynilar bilen ésilghanidi; aq qashtash we aq mermer tashlar, sedep we qara mermer tashlar yatquzulghan meydan üstige altun-kümüshtin yasalghan diwanlar qoyulghanidi. □ ⁷ Ichimlikler altun jamlarda tutup ichiletti; jamlar bir-birige oxshimaytti; shahane mey-sharablar padishahning seltenitige yarisha mol idi. ⁸ Sharab ichish qaidisi boyiche, zorlashqa ruxset qilinmaytti; chünki padishah ordidiki barliq ghojidarlarga, herkimning ichishi öz xahishi boyiche bolsun, dep békitip bergenidi.

⁹Xanish Washtimu padishah Ahashwéroshning ordisida ayallar üçün ziyapet berdi.

Xanish Washtining yarliqqa qarshiliq körsitishi

¹⁰Yettinchi küni Ahashwérosh padishah sharabtin keypi chagh bolghinida, aldida xizmitide turghan Mehuman, Bizta, Harbona, Bigta, Abagta, Zétar, Karkas dégen yette heremaghisini □ ¹¹xanish Washtining puqralar we emirlerning aldida güzelligini körsetsun dep, uni xanishliq tajini kiyip

□ **1:6** «aq qashtash» — yaki «qizil mermer». □ **1:10** «yette heremaghisi» — heremaghiliri ordidiki nurghun ishlarda muhim orunda turidighan xizmetchiler bolup, köp hallarda ular orda toqallirini bashqurush ishigha mes'ul bolatti. Ular pichiwétilgen erler bolup, qizlarga chéqilmaytti we perzentmu qalduralmaytti.

kélishke charqirghili ewetti; chünki u tolimu chirayliq idi. ¹² Lékin heremaghiliri xanish Washtigha padishahning emrini yetküzgende, u kélishni ret qildi; shuning bilen padishah intayin ghezeplinip, uning qehri örlidi.

Washtining xanishliqtin qaldurulushi

¹³ Shu waqitlarda padishahning ishliri toghruluq qanun-ehkamlarni pishshiq bilgenlerdin meslihet sorash aditi bar idi; shunga padishah weziyetni pishshiq chüshinidighan danishmenlerdin soridi ¹⁴ (u chaghda danishmenlerdin uning yénida Karshina, Shétar, Admata, Tarshish, Meres, Marséna, Memukan qatarliq yette Pars bilen Médianing emirliri bar idi; ular daim padishah bilen körüshüp turatti, padishahliqta ular aldinqi qatarda turatti). □

¹⁵ Padishah ulardin: — Xanish Washti menki padishah Ahashwéroshning heremaghilar arqiliq yetküzgen emrim boyiche ish qilmighini üçün uni qanun boyiche qandaq bir terep qilish kérek? — dep soridi.

¹⁶ Memukan padishah we emirlerning aldida jawap bérip: — Xanish Washti aliylirining zitigha tégipla qalmay, belki padishahimiz Ahashwéroshning herqaysi ölkiliridiki barliq emirler we barliq puqralarningmu zitigha tegdi. ¹⁷ Chünki xanishning shu qilghini barliq ayallarning quligha yetse, ular «Padishah Ahashwérosh: «Xanishi Washtini yénimgha élip

□ **1:14** «daim padishah bilen körüshüp turatti» — ibraniy tilida «daim padishahning yüzini körüp turatti».

kélinglar» dep emr qilsa, u kelmeptu!» dep öz erlirini mensitmeydighan qilip qoyidu. ¹⁸ Pars we Médiadiki melike-xanimlar xanishning bu ishini anglap, bügünla padishahning barliq beg-emirlirige shuninggha oxshash deydighan bolidu, shuning bilen mensitmeslik we xapiliq üzümeydu.

□ ¹⁹ Padishahingha muwapiq körünse, aliyliridin mundaq bir yarliq chüshürülsun, shuningdek u Parslar we Médialarning menggü özgertilmeydighan qanun-belgilimiliri ichige pütülgeyki, Washti ikkinchi padishah Ahashwéroshning huzurigha kelmigey; uning xanishliq mertiwisi uningdin yaxshi birsige bérilgey. □ ²⁰ Aliylirining jakarlighan yarliqi pütün seltenitige yétip anglan'ghan hamana (uning seltenitining zémini bipayan bolsimu), ayallarning herbiri öz érige, meyli chong bolsun kichik bolsun ulargha hörmét qilidighan bolidu, — dédi.

²¹ Memukanning bu gépi padishah bilen emirlirini xush qildi; padishah uning gépi boyiche ish kördi. ²² U padishahning barliq ölkilirige, herbir ölgige öz yéziqi bilen, herqaysi el-milletke öz tili bilen xetlerni ewetip: «Herbir er kishi öz ailisi ichide xojayin bolsun, shundaqla öz ana tili bilen sözlisun» dégen emrni chüshürdi. □

²¹ Memukanning bu gépi padishah bilen emirlirini xush qildi; padishah uning gépi boyiche ish kördi. ²² U padishahning barliq ölkilirige, herbir ölgige öz yéziqi bilen, herqaysi el-milletke öz tili bilen xetlerni ewetip: «Herbir er kishi öz ailisi ichide xojayin bolsun, shundaqla öz ana tili bilen sözlisun» dégen emrni chüshürdi. □

□ **1:18** «...xapiliq üzümeydu» — ibraniiy tilida «...xapaliq kupaye bolidu» yaki «...xapaliq yéterlik bolidu!».

□ **1:19** «Parslar we Médialarning menggü özgertilmeydighan qanun-belgilimiliri ichige pütülgeyki...» — oqurmenlerge ayanki, Pars-Média impériyesining barliq qanunliri chiqirilghandin kéyin qet'iy özgertishke, bikar qilishqa bolmaydu, dep békitilgen.

□ **1:22** «öz ana tili bilen sözlisun» — bu sözning meqsiti belkim er kishining öz öyide qaysi tilning ishilitilishige hoquqi bar dep tekitlesh üçün bolsa kérek.

2

Yéngi xanish tallash

¹ Bu ishlar ötüp, padishah Ahashwéroshning ghezipi bésilghanda, u Washtini séghinip, uning qilghinini hem uning üstidin chiqirilghan yarliqi heqqide eslep oylinip qaldi. □ ² Shu sewebtin padishahning xizmitide turghan ghojidarlar uningha: — Aliyliri üçün sahibjamal yash qizlarni izdep tépip keltürgeyla; ³ aliyliri padishahliqidiki herqaysi ölkilerde barliq güzel qizlarni yighip, Shushan qel'esidiki heremsaraygha keltürüşke emeldarlarni teyin'geyla; qizlar ordidiki qiz-ayallargha mes'ul bolghan heremaghisi Hégayning qoligha tapshurulghay; ulargha kéreklik upa-englikler teminlen'gey. ⁴ Aliylirini söyündürgen qiz Washtining ornini bésip xanish bolsun, dédi. Bu gep padishahni xush qildi we u shundaq qildi.

Esterning ordigha kirgüzülüshi

⁵ Shushan qel'eside Binyamin qebilisidin, Kishning ewrisi, Shimeyning newrisi, Yairning oghli Mordikay isimlik bir Yehudiy bar idi ⁶ (Kish bolsa Babil padishahi Néboqadnesar Yehuda padishahi Yekoniyah bilen bir top kishilerni tutqun qilip Yérusalémdin eketkende, ular bilen bille esir qilinip kétilgenidi). ■ ⁷ Mordikay özining taghisining qizi Hadassahni (yeni Ester) béqip chong qilghanidi, chünki uning ata-anisi yoq idi.

□ **2:1** «eslep oylinip qaldi» — ibraniy tilida bu sözlerdin birxil pushaymanning puriqi chiqidu. ■ **2:6** 2Pad. 24:14

Bu qiz güzel, teqi-turqi kélishken idi; ata-anisi ölüp ketken bolghachqa Mordikay uni öz qizi qatarida béqip chong qilghanidi. ⁸ Padishahning emri we yarliqi jakarlan'ghandin keyin nurghun qizlar Shushan qel'esige keltürülüp Hégayning qoligha tapshuruldi; shundaq boldiki, Estermu ordigha keltürülüp ordidiki qiz-ayallargha mes'ul bolghan Hégayning qoligha tapshuruldi. ⁹ Ester Hégaygha yaqqan bolup, u uninggha iltipat körsetti; u tézla uninggha upa-englik we tégishlik yémekliklerni teminlidi hem ordidin uninggha tallan'ghan yette kénizekni berdi; andin uni kénizekliri bilen heremsarayning eng ésil jayidin orun berdi. ¹⁰ Ester özining milliti we tégi-tektini héchkimge éytmidi, chünki Mordikay uninggha buni ashkarilimasliqni tapilighanidi. ¹¹ Mordikay Esterning hal-ehwalidin xewer tépish we uninggha qandaq muamile qilinidighanliqini bilish üçün, herküni heremsarayning hoylisi aldida aylinip yüretti. ¹² Qizlarga ait resmiyet boyiche, herbir qizning ordigha kirip padishah Ahashwérosh bilen bille bolush nöwitidin awwal, on ikki ay bedinini tazilishi kérek idi, chünki qizlarning «tazilinish künliri» mundaq yol bilen ada qilinatti: — alte ay murmekki méyi bilen, alte ay etir-englik we shundaqla qizlarning bedinini pakizlaydighan bashqa buyumlar bilen perdaz qilinishi kérek idi. ¹³ Qiz padishahning huzurigha kiridighan chaghda mundaq qaide bar idi: — Ordigha kirgende uning néme telipi bolsa, shular heremsaraydin uninggha bériletti. ¹⁴ Qiz axshimi kirip kétip, etisi etigende qaytip chiqqanda heremsarayning «ikkinchi bölüm»ige

qayturulup, toqal-kénizeklerge mes’ul bolghan padishahning heremaghisi Shaashghazning qoligha tapshurulatti; padishah u qizgha amraq bolup qélip, ismini atap chaqirmighuche, u ikkinchi ordigha kirip padishah bilen bille bolmaytti. ¹⁵ Mordikayning taghisi Abixailning qizi Ester, yeni Mordikay öz qizi qilip béqiwalghan qizning padishah bilen bille bolushqa kirish nöwiti kelgende, u qizlarga mes’ul bolghan padishahning heremaghisi Hégay özige teyyarlap bergen nersilerdin bashqa héchnersini telep qilmidi. Esterni körgenlerning hemmisi uni yaqturup qalatti.

Esterning xanish qilip tiklinishi

¹⁶ Padishah Ahashwérosh seltenet sürüp yettinchi yilining oninchi éyigha, yeni Tebet éyigha kelgende, Ester uning bilen bille bolushqa shahane ordigha bashlap kirildi. □ ¹⁷ Padishah Esterni bashqa barliq qizlardin yaxshi körüp qalghachqa, shundaqla Ester uning iltipati hem amraqliqigha érishken bolghachqa, padishah xanish tajini uning béshigha kiydürüp, uni Washtining ornigha xanish qilip tiklidi. ¹⁸ Andin padishah özining barliq emirliri we beg-hakimlirigha Esterning izzet-hörmiti üçün katta ziyapet berdi; u yene herqaysi ölkilerge baj-alwandin azad mezgil bolsun dep élan

□ **2:16** «yettinchi yilining oninchi éyi» — «Ester» dégen kitabta aylar eger san boyiche élin’ghan bolsa, ibraniy kaléndaridiki waqitni körsitidu. Eger aylar ismi bilen élin’ghan bolsa, Pars kaléndaridiki waqitni körsitidu. Ushbu ayettiki waqit texminen miladiyedín ilgiriki 478-yilning on ikkinchi éyigha toghra kélidu.

chiqardi hemde shahane bayliqliridin séxiyliq bilen in'amlarni berdi.□

Mordikayning suyiquestni pash qilishi

¹⁹ Ikkinchi qétim qizlar shundaq yighilghan waqitta Mordikayning orda derwazisida olturidighan orni bar bolghanidi □ ²⁰ (Ester Mordikayning tapilighini boyiche, özining milliti we tégi-tektini yenila bashqilargha éytmighanidi; chünki Ester Mordikayning gépini ilgiri baqqan waqtida anglighandek anglaytti). ²¹ U künlerde, Mordikay orda derwazisidiki ornida olturghan waqtida, padishahning Bigtan we Teresh dégen ikki derwaziwen heremaghisi padishah Ahashwéroshqa ghezeplinip, uninggha qol sélishni qestlewatqanidi. ²² Bu suyiquestni Mordikay sézip qélip, uni xanish Esterge éytti; Ester bu ishni Mordikayning namida padishahqa sözlep berdi. ²³ Bu ish sürüshte qiliniwidi, rast bolup chiqti we u ikkisi dargha ésildi. Bu weqe padishahning köz aldida tarix-tezkire kitabida pütüldi.

□ **2:18** «baj-alwandin azad mezigil bolsun dep élan chiqardi» — yaki «dem élish bolsun dep élan chiqardi». Ibraniy tilida ««bir «azad» jakarlidi». □ **2:19** «**ikkinchi qétim qizlar shundaq yighilghan waqit**» — bu «yighilish» dégenning néme ikenliki hazir éniq emes. Bezi alimlar padishah Esterni xanish dep tikligendin kéyin, ikkinchi bir toqalni almaqchi idi, dep qaraydu. «Mordikayning orda derwazisida olturidighan orni bar idi» dégen sözler Mordikayning mensepdar bolup tiklen'genlikini körsitidu. Chünki shu künlerde melum jayning emeldarliri yaki aqsaqalliri, shundaqla soraqchilar ish béjirish üçün sheher derwazisida yaki orda derwazisida olturatti.

3

Hamanning Yehudiylarning neslini yoqitish suyiqesti

¹ Bu ishlardan keyin padishah Ahashwérosh Agagiylardan bolgan Hammidataning oghli Hamanning mensipini östürdi; padishah uning ornini östürüp, özi bilen bille ishleydighan barliq emirlarningkidin yuqiri qildi. ² Padishah uning heqqide emr qilghachqa, orda derwazisida turghan padishahning barliq emeldarliri Hamanning aldida tezim qilip bash uratti; lékin Mordikay bolsa Haman'gha ne tezim qilmidi, ne bash urmidi. □ ³ Orda derwazisida turghan padishahning xizmetkarliri Mordikaydin: — Sili némishqa padishahning emrige xilapliq qilidila? — dep soraytti. ⁴ Shundaq boldiki, ular her küni nesihet qilishqan bolsimu, u qulaq salmighandin keyin, ular: — Qéni, Mordikayning qilghan bu ishgha yol qoyulamdu-yoq, bir köreylichu, dep buni Haman'gha éytti; chünki u

□ **3:2 «...Mordikay bolsa Haman'gha ne tezim qilmidi, ne bash urmidi»** — Mordikayning tezim qilmasliqi yaki bash urmasliqining sewebi belkim Tewrattiki «Qan.» 25:17-19diki xatire tüpeylidin bolsa kérek. Haman Amalek idi, Amalekler bolsa Israilning kona reqibi idi. Haman eslide Samuil peyghember öltürgen Amalek bolghan Agag padishahning ewladi bolghachqa, belkim Yehudiy xelqige téximu öch bolushi mumkin («Mis.» 17:8-16, «1Sam.» 15:17-23, «Qan.» 25:17-19ni körüng). Melum bir kishige tezim qilish Tewratqa xilap ish emes. Tewrat dewride Israillar öz padishahlirigha shundaq tezim qilatti yaki gahi waqitlarda bir-birige tezim qilatti. «Yar.» 23:7, «1Sam.» 24:8, «2Sam.» 14:4, «1Pad.» 1:16ni körüng. U «butpereslik» hésablanmaytti.

ulargha özining Yehudiy ikenlikini éytqanidi. □

⁵ Haman Mordikayning özige bash urup tezim qilmighanliqini körüp qattiq ghezeplendi. ⁶ Lékin u «Mordikayning üstige qol sélishni kichikkine bir ish» dep hésablidi; chünki ular Mordikayning millitini uninggha dep qoyghanidi; shunga Haman Ahashwéroshning pütkül padishahliqidiki Yehudiylarni, yeni Mordikayning xelqini biraqla yoqitish yolini izdep yürdi.

Hamanning Yehudiylarning neslini qurutuwétishni qestlishi

⁷ Padishah Ahashwéroshning on ikkinchi yili birinchi ayda, yeni Nisan éyida, birsi Hamanning aldida *qutluq* ay-künni békitish üçün her kün, her ay boyiche «pur», yeni chek tashliwidi, on ikkinchi aygha, yeni «Adar éyi»gha chiqti.

□ ⁸ Haman padishah Ahashwéroshqa: — Padishahliqlirining herqaysi ölkiliridiki el-milletler arisida chéchilip yashawatqan bir xelq bar; ularning qanun-belgilimiliri bashqa xelqlerningkige oxshimaydu, ular aliylirining qanun-belgilimilirigimu boysunmaydu; shunga ularning yashishigha yol qoyush aliylirigha héch payda yetküzmeydu. ⁹ Eger padishahimgha layiq

□ **3:4** «Mordikayning **qilghan bu ishigha yol qoyulamdu-yoq, bir köreylichu?**» — ibraniy tilida «Mordikayning ishliri turalamdu-yoq, bir köreylichu?» déyilidu. Bashqa birxil terjimisi: — «Qéni Mordikay gépide axirighiche ching turalamdikin, bir köreylichu?».

□ **3:7** ««pur», **yeni chek ... on ikkinchi aygha, yeni** «Adar éyi»gha **chiqti**» — chekning on ikkinchi aygha chiqishi intayin aжайib ish idi. Biz shu ish toghruluq «qoshumche söz»imizde azraq toxtilimiz.

körünse, ularni yoqitish toghruluq yarliq pütüp chühürgeyla; mana men öz yéimdin on ming talant kümüşni aliylirining xezinilirige sélisish üçhün padishahliqning ishlirini bashquridighan xadimlarning qoligha tapshurimen, dédi.□

¹⁰ Shuning bilen padishah özining barmiqidin üzükni siyrip chiqirip, Yehudiylarning reqibi, Agagiy Hammidataning oghli Haman'gha bérip:

¹¹ — Shu kümüshlerni özüngge in'am qildim, u xelqnu sanga tapshurdum, ularni qandaq qilishni xalisang, shundaq qil! — dédi.□

Padishahning Hamanning Yehudiylarning neslini qurutushigha ruxset qilishi

¹² Andin birinchi ayning on üçinchi küni padishahning mirziliri chaqirilib, yarliq Hamanning barliq tapilighini boyiche pütüldi; u herqaysi ölkilerge öz yéziqida, herqaysi el-milletke öz tilida yazdurulup, herbir ölkilerning waliylirigha, herbir el-milletning emirlirige

□ **3:9 «on ming talant»** — bir «talant»ning toptoghra qanchilik ikenliki hazir bizge namelum, Pars impériyesi boyiche belkim 34-45 kilogram bolushi mumkin; shunga 10000 talant kümüş belkim az dégende 340 tonniche bolatti; bu pewqul'adde köp pul padishahning yilliq kiriminin üchtin ikki qismigha barawer bolup, para hésablinatti; shühhisizki, mushu para belkim Yehudiy xelqi yoqitilsa, ular tapshuridighan bajlarning ornigha bolsun dep béilgen; lékin u Yehudiylar tapshurushqa tégishlik bajdin xélila köp idi. Haman «xelq»ning Yehudiy xelqi ikenlikini tilgha élishqa pétinalmidi; chünki burunqi Pars impératorliri Yehudiy xelqige chong hömet bildürüp kelgenidi. □ **3:11 «Shu kümüshlerni özüngge in'am qildim»** — bashqa birxil terjimisi: «Emdi bu séning pulung bolghandin kéyin, qobul qilay».

ewetildi; yarliq padishah Ahashwéroshning namida pütülgen bolup, uning üzük möhürü bilen péchetlendi. ¹³ Yarliq mektupliri chaparmenlarning qoli bilen padishahliqning herqaysi ölkilirige yetküzüldi; uningda bir kün ichide — On ikkinchi ayning, yeni Adar éyining on üçinchi küni qéri-yash, balilar we ayallar démey, barliq Yehudiylarni qoymay qirip, öltürüp, nesli qurutuwétilsun, ularning mal-mülki olja qilinsun, déyilgenidi. ¹⁴ Shu yarliq herbir ölkide jakarlinish üçün, shundaqla shu küni herbir xelq shundaq qilishqa teyyar bolup turushi üçün, mektupning köchürme nusxiliri herbir el-milletke élan qilinmaqchi boldi. ¹⁵ Chaparmenler padishahning emri boyiche derhal yolgha chiqti; yarliq Shushan qel'esining özidimu élan qilindi. Bu chaghda padishah Haman bilen sharab ichishke olturghanidi. Lékin Shushan shehiridikiler dekke-dükkige chömüp kétishti.

4

Yehudiylarning yarliq tüpeylidin qayghugha chömüshi we roza tutushi

¹ Mordikay boluwatqan ishlardin xewer tapqandin kéyin éginlirini yirtip, üstige böz artip, we usti-béshigha kül chéchip, sheherning otturisigha chiqip nahayiti qattiq we elemlik peryad kötürdi. ² U orda derwazisi aldigha kélip toxtap qaldi; chünki boz yépin'ghan herqandaq ademning orda derwazisidin kirishige ruxset yoq idi. ³ Padishahning emri we yarliqi yetküzülgen

herqaysi ölkilerde Yehudiylar arisida qattiq naleperiyad kötürüldi; ular roza tutup, köz yéshi qilip, yigha-zar qildi; nurghun kishiler boz yépinip küldé éghinap yétishti.

Mordikayning Esterdin padishahtin rehim tilishini telep qilishi

⁴ Esterning xizmitide bolghan dédekliri we heremaghiliri bu ishni uninggha éytiwidi, xanishning köngli intayin éghir boldi; Mordikayning bozni tashlap, kiyiwélishigha kiyim-kéчек chiqartip berdi, lékin Mordikay qobul qilmidi. ⁵ Shuning bilen Ester özining xizmitide bolushqa padishah teyinlep ewetken heremaghiliridin Hataq isimlik birini chaqirip, uni Mordikayning qéshigha bérip, bu ishning zadi qandaq ish ikenlikini, néme sewebtin boluwatqanliqini ting-tinglap kélishe ewetti. ⁶ Shuning bilen Hataq orda derwazisi aldidiki meydan'gha kélip Mordikay bilen körüshti. ⁷ Mordikay béshigha kelgen hemme ishni, Haman Yehudiylarning neslini qurutuwétish üçün padishahning xezinilirige tapshurushqa wede qilghan kümüshning sanini qaldurmay éytip berdi. ⁸ Mordikay yene Hataqqa Shushanda jakarlan'ghan, Yehudiylarni yoqitish toghrisidiki yarliqning köchürmisini Esterning körüp béqishigha yetküzüp bérishke tapshurdi hemde uninggha Esterge ehwalni chüshendürüp, ordigha kirip padishah bilen körüshüp öz xelqi üçün padishahtin ötünüp iltija qilip béqishqa ündeshni tapilidi. ⁹ Hataq qaytip kélip Mordikayning

geplirini Esterge yetküzdi. ¹⁰ Ester Hataqqa Mordikaygha éytidighan geplerni tapshurup, uni Mordikayning yénigha yene ewetti: —

¹¹ «Padishahning barliq xizmetkarliri we herqaysi ölke xelqliri, meyli er bolsun ayal bolsun, chaqirtilmay turup ichki hoyligha, padishahning huzurigha öz meyliche kirse, padishah uninggha iltipat körsitip altun hasisini tenglep ölümdim kechürüm qilmisa, undaqta u kishige nisbeten béshigha chüshidighan birla qanun-belgilime bardur: — u ölüm jazasini tartidu. Hazir méning padishah bilen körüshüshke chaqirtilmighinimgha ottuz kün boldi».

¹² Esterning sözliri Mordikaygha yetküzülüwidi,

¹³ Mordikay munu geplerni Esterge yetküzüshni hawale qildi: —

«Sen könglüngde men ordida yashawatimen, shunga barliq bashqa Yehudiylardin bixeter bolup qutulimen, dep xiyal eylime. ¹⁴ Eger bu chaghda sen jim turuwalsang, Yehudiylargha bashqa tereptin medet we nijat chiqishi mumkin; lékin u chaghda sen öz ata jemeting bilen qoshulup yoqitilisen. Kim bilsun, séning xanishliq mertiwisige érishkining del бүгүнкi mushundaq peyt üçün bolghanmu?».

¹⁵ Ester Mordikaygha mundaq dep jawab qayturdi: — ¹⁶ «Sen bérip, Shushandiki barliq

□ **4:14** «...sen öz ata jemeting bilen qoshulup yoqitilisen»

— eger Xuda Yehudiylarni bashqa yol bilen qutquzsa, Esterning ehwali beribir nahayiti xeterlik bolatti. Chünki shu chaghqiche ordidikilerdin xéli köp ademler uning Mordikaygha tughqan we shundaqla Yehudiy millitidin ikenlikini bilgen bolushi mumkin idi.

Yehudiylarni yigʻqin; méning üçhün roza tutup, üç kéche-kündüz héch yémenglar, héch ichmenglar; men hem dédeklirimmu shundaq roza tutimiz. Andin kéyin men qanun'gha xilapliq qilip padishahning huzurigha kirimen, manga ölüm kelse, öley!».

¹⁷ Shuning bilen Mordikay u yerdin kétép, Esterning tapilighinidek qildi.

5

Esterning ziyapet ötküzüp padishah bilen Hamanni méhman qilishi

¹ Üchinchi küni Ester shahane kiyimlirini kiyip, ordining ichkiriki hoylisigha kirip, padishahning öylirining udulida turdi; padishah bolsa öz shahane öyidiki textide, öydin derwazigha qarap olturatti. ² Padishah xanish Esterning hoylida turghinini kördi; xanish uning neziride iltipat tapqach, u qolidiki altun hasisini uninggha tenglidi. Ester aldigha kélip shahane hasining uchigha qolini tegküzdi. ³ Padishah uningdin: — I xanishim Ester, birer ishing barmidi? Néme teliping bar? Hetta padishahliqimning yérimini telep qil-sangmu shu sanga bérilidu, dédi.

⁴ — Eger aliylirigha layiq körünse, padishahimning Hamanni élip özlirige teyyarlighan ziyapitimge daxil bolup qedem teshrip qilishlirini ötünimen, — dédi Ester.

⁵ Padishah: — Téz bérip Hamanni qichqirip kélinglar, Esterning déginidek qilinsun, — dédi.

Shuning bilan padishah Hamanni élip Ester teyyarlighan ziyapetke bardı. ⁶ Dastixan üstide sharab ichiliwatqanda padishah Esterge: — Néme teliping bar? U sanga bérilidu; néme iltijaying bar? Hetta padishahliqimning yérimini telep qil-sangmu shundaq qilinidu, dédi. ⁷ Ester uning-gha jawab bérıp: — Méning telipim we iltijayim bolsa, — ⁸ Mubada men aliylirining neziride ilti-patqa érishken bolsam, shundaqla padishahimgha méning telimni ijabet qilish hem iltijayimni orun-dash muwapiq körünse, aliylirining Hamanni birge élip ete silerge teyyarlaydighan ziyapitimge yene bir qétim daxil bolushlirini ötünimen; ete men choqum padishahimning emri boyiche ish qilimen, — dédi.

Hamanning dar teyyarlishi

⁹ Shu küni Haman könglide yayrap, xushal-xuram qaytip chiqti; lékin Mordikayning orda derwazisida uning aldida ne ornidin qopmay ne midirlimay olturghanliqini körgende, köngli uninggha qattiq qehr-ghezepke toldi. ¹⁰ Lékin Haman ghezipini bésiwélip, öyige keldi-de, dost-aghinilirini we xotuni Zereshni chaqirtip, ¹¹ özining bayliqlirining shan-sheripi, perzentlirining köplüki, shundaqla padishahning özini qandaq östürüp barliq hörmét-izzetke sazawer qilghanliqi, özini qandaq qilip padishahning hemme emirliri we emeldarliridin üstün mertiwige ige qilghanliqi toghrisida bir-birlep sözlep ketti.

¹² Haman yene: — Silerge désem, xanish Ester méningdin bashqa méhman chillimay, peqet padishah bilen ikkimiznila özi teyyarlighan ziyapetke chillighanidi, etimu méni padishah bilen bille özi *teyyarleydighan ziyapetke* chillidi.

¹³ Shughinisi, orda derwazisida olturghan héliqi Mordikay dégen Yehudiyni körginimde, bularning hemmisi manga tolimu menisiz tuyulidu, dédi.

¹⁴ Andin ayali Zeresh we barliq dost-aghiniliri uninggha jawab bérip: — Ellik gez égizliktiki dardin birni teyyarlap, ete etigende padishahtin Mordikayni dargha éshni telep qilsila bolmidimu, shuningdin kéyin xushal yayrighan halda padishah bilen bille ziyapetke baridila, déyishti. Bu gep Hamanni xush qiliwetti, shuning bilen u dar yasitip qoydi.

6

Padishahning Mordikayning xizmet körsetkenlikini, lékin uninggha heq bermigenlikini bilishi

¹ Shu küni kéchisi padishahning uyqusi qéchip, tarix-tezkirinamini ekeldürdi we bular uning aldida oqup béridi. ² Bir yerde: «Padishahning Bigtana, Teresh deydighan orda derwazisini baqidighan ikki heremaghisi bar idi, ular padishah Ahashwéroshqa qol sélishqa qestligende, Mordikay bu ishni pash qilip xewer yetküzgen, dep pütülgenidi.

³ Padishah: — Bu ish üçhün Mordikaygha qandaq nam-shöhret we izzet-ikram nail qilindi? — dep soridi.

— U héch némige érishmidi, — dep jawap bérishdi padishahning yénidiki xizmette bolghan ghulam-liri.

⁴ — Orda hoylisida kim bar? — dep soridi padishah. Bu chaghda Haman padishahtin Mordikayni özi teyyarlap qoyghan dargha éshishni telep qilghili kélip, ordining tashqiriqi hoylisigha kirgenidi. □

⁵ — Mana, Haman hoylida turidu, — déyishti padishahning ghulam-liri uninggha.

— Kirsun, — dédi padishah. ⁶ Haman kiriwidi, padishah uningdin: — Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige néme ishlarni qilishi kérek? — dep soriwidi, Haman könglide: «Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishi méningdin bashqa yene kim bolatti?» — dep oylidi-de ⁷ padishahqa:

— Padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige ⁸ padishahim daim kiyidighan shahane kiyim-kéчек we daim minidighan arghimaq, yeni béshigha shahane taj-belge taqalghan arghimaq élip kélinip, ⁹ shahane kiyim bilen arghimaqni padishahning eng muhterem emirliridin birige tutquzsun, u kiyimni padishahim izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige kiygüzüp we uni arghimaqqa mindürüp sheher meydan-kochilirini aylandursun we uning aldida: «Qaranglar! Padishah izzet-hörmitini qilishni

□ **6:4 «Orda hoylisida kim bar?»** — yaki «orda hoylisigha kirgen ashu kishi kim?».

yaxshi körgen kishige mushundaq muamile qilinidu!» dep jakarlap mangsun, — dédi.

¹⁰ Shuning bilan padishah Haman'gha: — Téz béríp dégingingdek shahane kiyim bilan arghimaqni epkel, orda derwazisining aldida olturghan awu Yehudiy Mordikaygha del sözüngdek qilghin; séning dégenliringning birersimu kem bolup qalmisun! — dédi.

¹¹ Shundaq qilip Haman shahane kiyim bilan arghimaqni ekélip, aldi bilan Mordikaygha shahane kiyimni kiygüzdi, andin uni arghimaqqa mindürüp, sheher meydan-kochilirini aylandurdi we uning aldida: — «Mana, padishah izzet-hörmitini qilishni yaxshi körgen kishige mushundaq muamile qilinidu!» dep jakarlap mangdi. ¹² Mordikay yenila orda derwazisining aldigha qaytip bardı; Haman bolsa ghem-qayghugha pétip, béshini chümkgen halda aldirap-ténep öz öyige qaytip ketti. □ ¹³ Haman xotuni Zereshke we barlıq dost-aghinilirige béshigha kelgenlirining hemmisini éytip berdi. Andin uning danishmenliri bilan xotuni Zeresh buni anglap uninggha: — Mordikayning aldida yéngilishqa bashlaptıla; u eger Yehudiylarning neslidin bolsa, uni yéngelmeyla, eksiche sözsiz uning aldida meglup bolidıla, déyishti. ¹⁴ Ular téxi Haman bilan sözlishiwatqan chéghida, padishahning heremaghiliri kélip Hamanni Ester teyyarlıghan ziyapetke bérishqa aldiratti.

□ **6:12** «orda **derwazisining aldigha qaytip bardı**» — bu söz belkim emeldarlıq wezipisini qaytidin bashlıghanlıqini körsitishi mumkin.

7

Esterning padishahqa Hamanning yaman gherizini éytishi

¹ Shuning bilan padishah bilan Haman xanish Esterning ziyapitige daxil bolushqa keldi. □

² Padishah ikkinchi qétimliq ziyapet üstide sharab ichiliwatqanda Esterdin: — I xanish Ester, néme teliping bar? U sanga ijabet qilinidu. Néme iltimasing bar? Hetta padishahliqimning yérimini iltimas qilsangmu shundaq qilinidu, — dédi.

³ — Eger nezerliride iltipatqa érishken bolsam, i aliyliri, we padishahimga muwapiq körünse, méning iltimasim öz jénimni ayighayla, shuningdek méning telipim öz xelqimni saqlighayla; ⁴ chünki biz, yeni men we méning xelqim birge yoqitilip, qirilip, neslimizdin qurutulushqa sétiwétilduq. Eger biz qul we dédeklikke sétiwétilgen bolsaq, süküt qilghan bolattim; lékin padishahimning tartidighan ziyininimu düshmen tölep bérelmeytti, — dep jawab

□ **7:1** «...Esterning ziyapitige daxil bolushqa keldi» — ibraniy tilida «... Esterning ziyapitige ichishke keldi».

berdi Ester.□

⁵ Padishah Ahashwérosh xanish Esterdin: — Bunday qilishqa pétin'ghan kishi kim iken? U qeyerde?! — dep soridi. Ester jawaben: —

⁶ Bu dushman we zeherxende mana mushu rezil Haman! — déwidi, Haman padishah bilen xanish aldida shu zamatla dekke-dükkige chüshti.

Hamanning özi teyyarlighan dargha ésilishi

⁷ Shuning bilen padishah qehri-ghezepke kélip ziyapet-sharab üstidin turdi-de, charibaghqa chiqip ketti; Haman bolsa xanish Esterdin jénini tileshke qaldi; chünki u padishahning özige jaza bermey qoymaydighan niyetke kelgenlikini körüp yetkenidi. ⁸ Padishah charibaghdin ziyapet-sharab dastixinigha qaytip kelginide Hamanning özini Ester yölen'gen diwan'gha tashlighiniche turghinini kördi-de: —

— Qara, uning ordida méning aldimdila xanishqa zorluq qilghiliwatqinini?! — déwidi, bu söz padishahning aghzidin chiqishi bilenla

□ **7:4 «Eger biz qul we dédeklikke sétiwétilgen bolsaq, süküt qilghan bolattim; lékin padishahimning tartidighan ziyininimu dushman tölep bérelmeytti»** — bashqa birxil terjimisi: — «Eger biz qul we dédeklikke sétiwétilgen bolsaq, men süküt qalattim; chünki biz tartidighan külpetning padishahni aware qilghuchilikli yoq idi». «Dushman padishahimning tartidighan ziyininimu tölep bérelmeytti» dégenning menisi belkim birinchidin, Yehudiyar qul-dédek qilinsa baj tölimeytti; ikkinchidin, Xuda Ibrahimgha: «Kim sen we ewladliringni qarghghan bolsa men uni qarghaymen, sen we ewladliringni kim beriketligen bolsa men uni bériketleymen» dep wede qilghanidi («Yar.» 12:2-3). Kim Yehudiy xelqige ziyankeshlik qilsa, Xudaning jzasini tartidu. «Qoshumche söz»imiznimu körüng.

ademler Hamanning bash-közini chümkep qoydi. □ ⁹ Padishahning aldida turuwatqan heremaghiliridin Harbona isimlik birsi: — Yene bir ish bar, mana, Haman aliylirining hayati üçhün gep qilghan Mordikayni éshish üçhün, ellik gez igizlikte yasatqan dar teyyar turidu, u dar hazir mushu Hamanning hoylisida, déwidi, padishah: — Hamanni uninggha ésinglar! — dédi. ¹⁰ Shuning bilen ular Hamanni u Mordikaygha teyyarlap qoyghan dargha asti; shuning bilen padishahning ghezipi bésildi.

8

Mordikayning yuqiri mertiwige östürülüshi

¹ Padishah Ahashwérosh shu küni Yehudiylarning düshmini Hamanning öy-zéminini iltipat qilip xanish Esterge berdi; Mordikaymu padishahning huzurigha keltürüldi, chünki Ester özining Mordikay bilen tughqan ikenlikini padishahqa dep bergenidi. ² Padishah özining Hamandin qayturuwalghan üzükini chiqirip Mordikaygha berdi, Estermu Mordikayni Hamanning öy-jayini bashqurushqa qoydi.

Esterning padishahtin Hamanning suyiqestini bikar qilishni tilishi

³ Ester yene padishahning aldigha kélip ayighigha yiqilip, közige yash alghan halda padishahtin

□ **7:8** «bash-közini **chümkep qoydi**» — belkim ölüm jazasigha mehkum qilin'ghanlar padishahning yüzini körmisun dep shundaq qilghan bolsa kérek.

Agagiylardin bolghan Haman keltürüp chiqqan balayi'apetni hem uning Yehudiylarni yoqitish suyuqestini bikar qilishni yélinip ötündi. ⁴ Padishah altun hasisini Esterge tengliwidi, Ester ornidin qopup padishahning aldida turdi.

⁵ — Eger aliyliri maqul körse, eger men padishahning aldida iltipatqa érishken bolsam, eger padishahim bu ishni toghra dep qarisa, shuningdek mendin memnun bolsa, yarliq chüshürüp Agagiylardin Hammidataning oghli Haman yazghan mektuplarni, yeni padishahimning herqaysi ölkisidiki Yehudiylarni yoqitish toghrisidiki mektuplarni bikar qilidighan bir yarliq yézilishini tileymen.

□ ⁶ Chünki men öz xelqimge chüshidighan bu balayi'apetke qandaqmu chidap qarap turalaymen? Öz tughqanlirimning yoqitilishigha qandaqmu chidap qarap turalaymen? — dédi Ester padishahqa.

⁷ Padishah Ahashwérosh xanish Ester bilen Yehudiy Mordikaygha: — Mana, Haman Yehudiylargha ziyankeshlik qilmaqchi bolghachqa, men uning öy-zéminini Esterge berdim we uning özini ular dargha asti. □

⁸ Emdi siler özünqlarning toghra tapqini boyiche méning namimda Yehudiylar üçün bir yarliq yézip, méning üzük möhürümni bésinglar; chünki padishahning namida yézilghan, padishahning

□ **8:5** «shuningdek mendin memnun bolsa...» — ibraniy tilida «uning köz aldida uni memnun qilghudek bolsam...». □ **8:7** «Yehudiylargha ziyankeshlik qilmaqchi bolghachqa,...» — ibraniy tilida «Yehudiylargha qolini uzartmaqchi bolghachqa,...».

üzük möhüri bésilghan yarliqni héchkim bikar qilalmaydu, dédi. □

⁹ Shu chaghda, üçinchi ayda, yeni Siwan éyining yigirme üçinchi küni, padishahning mirzilirining hemmisi chaqirip kélindi. Ular Mordikayning barliq buyrughini boyiche yarliq yazdi; yarliq Yehudalarning ishi toghruluq Hindistandin Hebeshstan'ghiche bir yüz yigirme yette ölkining waliylirigha, ölke bashliqi we beglirige yézilghan bolup, mektuplar herqaysi ölkige öz yéziqi bilen, herqaysi el-milletlerge öz tili bilen, shundaqla Yehudiylargha öz yéziqi bilen, öz tilida pütülgenidi. □ ¹⁰ Mordikay yarliqni padishah Ahashwéroshning namida yézip, uninggha padishahning üzük möhürini basti; yarliq mektuplirini padishahliqning atliqliri bilen, yeni tolparlargha, at qéchirlargha we tögilerge min'gen chewendazlar arqiliq herqaysi jaylargha yollidi. □ ¹¹ Yarliqta: «Padishah herqaysi sheherlerdiki Yehudiylarning uyushup, öz hayatini qoghdishigha, shundaqla özlirige düshmenlik qilidighan her millet we her qaysi ölkilerdiki küchlerni, jümlidin ularning bala-chaqilirini qoymay yoqitishigha, qirishigha,

□ **8:8** «...chünki padishahning namida yézilghan, padishahning üzük möhüri bésilghan yarliqni héchkim bikar qilalmaydu» — bu Pars impériyesidiki asasa qanun idi. Del shu sewebtin eslidiki yarliqning özini biwasite bikar qilishqa bolmaytti. Buning ornida uning aqiwitining aldini élish tedbiri körsitilgen ikkinchi bir yarliq yézilishi kérek bolatti. □ **8:9** «Hebeshstan» — hazirqi Éfiopiye. □ **8:10** «at qéchirlargha we tögilerge...» — yaki «alahide béqip kéliniwatqan atlarga...». Bu ayettiki ulaghlarning xillirining birnechche xil terjimiliri uchrishi mumkin.

neslini qurutushigha, shundaqla mal-mülkini olja qilishigha ijazet bérildi; ¹² bu ish bir künde, yeni on ikkinchi aynning, yeni Adar éyining on üçinchi küni padishah Ahashwéroshning herqaysi ölkiliride ijra qilinsun» dep pütülgenidi.

¹³ Yarliq herqaysi ölkige ewetilip, perman süpitide élan qilinsun, Yehudiylarning eshu küni dushmanliridin intiqam élishqa teyyarlinip qoyushi üçün yarliqning köchürülmisi herqaysi el-milletlerge uqturulsun, dep békitildi. ¹⁴ Shuning bilen chewendazlar tolparlarga we qéchirlargha minip padishahning buyruqi boyiche jiddiy yolgha atlandi; yarliq Shushan qel'esidimu jakarlandi.

¹⁵ Mordikay kök we aq renglik shahane kiyim kiyip, béshigha katta altun tajni taqap, sösün reng kendir yépinchini yépinip, padishahning huzuridin chiqti; Shushan sheherdiki xelq xushalliqqa chömüp tentene qilishti. ¹⁶ Yehudiylar yoruqluq, shad-xuramliq we izzet-ikramgha muyesser boldi. ¹⁷ Herqaysi ölke, herqaysi sheherlerde, padishahning emr-yarliqi yétip barghanliki yerlerde, Yehudiylar shad-xuramliqqa chömüp, ziyapet qilip mubarek bir künni ötküzüshti; nurgun yerlik ahaliler özlirini Yehudiy déyishiwaldi; chünki Yehudiylardin qorqush wehimisi ularni bésiwalghanidi.□

9

□ **8:17** «özlirini **Yehudiy** déyishiwaldi» — yaki «özliri Yehudiy bolushti».

Yehudiylarning öz dūshmenlirini meghlup qilishi

¹ On ikkinchi ay, yeni Adar éyining on úchinchi kúni, padishahning emri bilen yarliqi ijra qilinishqa az qalghan chaghda, yeni Yehudiylarning dūshmenliri ularning ústidin ghalib kélishke úmid qilib kútken kúni, eksiche Yehudiylarning öz dūshmenlirining ústidin ghalib kélidighan kúnige aylinip ketti. ² Yehudiylar padishah Ahashwérosning herqaysi ölkiliridiki özliri turushluq sheherlerde ulargha qest qilmaqchi bolghanlarga hujum qilish úchün yighilishqa bashlidi; héchkim ularning aldida turalmaytti; ulardin bolghan qorqunch herbir el-milletni basqanidi. ³ Herqaysi ölkilerdiki begler, waliylar, ölke bashliqliri, shundaqla padishahning ishlirini ijra qilghuchilarning hemmisi Yehudiylarni qollidi; chünki Mordikaydin bolghan qorqunch ularni basqanidi. ⁴ Chünki Mordikay dégen kishi ordida intayin nopuzluq bolup, namshöhriti hemme ölkilerge tarqalghanidi; uning hoquqi barghanséri chongiyip kétiwatatti. ⁵ Shuning bilen Yehudiylar özlirining hemme dūshmenlirini qilichlap, qirghin qilib yoqatti; özlirige öch bolghanlarga qandaq qilishni xalisa shundaq qildi. ⁶ Shushan qel'esidila Yehudiylar besh yüz ademni qetl qilib yoqatti. ⁷ Ular yene Parshandata, Dalfon, Aspata, ⁸ Porata, Adaliya, Aridata, ⁹ Parmashta, Arisay, Ariday we Wayizatani qetl qildi; ¹⁰ bu on adem Hammidataning newrisi, Yehudiylarning dūshmini bolghan Hamanning oghli idi; lékin ular ularning mal-mülkini olja qilishqa qol

salmidi. ¹¹ Shu küni Shushan qel'eside qetl qilin'ghan adem sani padishahqa melum qilindi.

¹² Padishah xanish Esterge: — Yehudiylar Shushan qel'eside besh yüz ademni qetl qilip yoqitiptu, yene Hamanning on oghlini qetl qiptu; ular padishahning bashqa ölkiliride néme qildikin? Emdi néme iltimasing bar? U sanga bérilidu. Yene néme teliping bar? Umu beja eylinidu, — dédi.

¹³ — Aliylirigha muwapiq körünse, Shushandiki Yehudiylarning etimu бүгүнki yarliqta déyilgendek ish qilishigha hemde Hamanning on oghlining *jesetlirini* dargha ésip qoyushqa ijazet bergeyla, dédi Ester.

¹⁴ Padishah shundaq qilishqa buyruq chüshürdi; yarliq Shushan qel'eside chiqirilghanda, kishiler Hamanning on oghlini dargha ésip qoyushti.

¹⁵ Adar éyining on tötinchi küni Shushandiki Yehudiylar yene yighilip üç yüz ademni öltürdi; lékin ularning mal-mülkini olja qilishqa qol salmidi.

¹⁶ Padishahning herqaysi bashqa ölkiliridiki qalghan Yehudiylar yighilip öz janlirini saqlashqa septe turup özlirige öch bolghanlardin jemi yetmiş besh ming ademni öltürdi, emma ularning mal-mülkini olja qilishqa qol salmidi. Shuning bilen ular düşmenliridin qutulup aramliqqa muyesser boldi. ¹⁷ Bu Adar éyining on üçinchi künidiki ish idi; on tötinchi küni ular aram aldi, shu künni ziyapet bérip shadlinidighan kün qilip békitti.

¹⁸ Lékin Shushandiki Yehudiylar bolsa on üçinchi, on tötinchi künliri topliship jeng qildi; on beshinchi küni ular aram aldi, shu künni ziyapet bérip

shadlinidighan kün qilip békitti. ¹⁹ Shu sewebtin sehradiki Yehudiylar, yeni yéza-qishlaqlarda turuwatqan Yehudiylar Adar éyining on tötinchi künini ziyapet béríp shadlinidighan mubarek kün békítip, bir-birige sowgha-salam bérishidighan boldi.

²⁰ Mordikay bu weqelerni xatirilep hemde Ahashwéroshning herqaysi ölkilirining yiraq-yéqin jaylirida turuwatqan barliq Yehudiylargha mektuplarni yollidi. ²¹ Shundaq qilip u ularning arisida heryili Adar éyining on töt, on beshinchi künini bayram qilip ötküzülsun dep békitti; ²² u bu ikki künni Yehudiylarning düshmendin qutulup aramliqqa érishken küni süpitide, shu ayni ularning qayghu-hesriti shadliqqa, yigha-zarliri mubarek kün'ge aylan'ghan ay süpitide eslep, bu ikki künni ziyapet qilip shadlinidighan, köpchilik bir-birige salam-sowgha bérídighan, kembeghellerge xeyr-éhsan qilidighan kün qilishqa buyrudi. ²³ Shu sewebtin Yehudiylar deslep bashlighan shu *héytni* dawamlashturushqa we shuningdek Mordikayning ulargha yazghanlirininimu orunlaydighan'gha wede bérishtí. ²⁴ Chünki eslide barliq Yehudiylarning küshendisi bolghan Agagiy Hammidataning oghli Haman Yehudiylarni halak qilishni qestligen, shundaqla ularni neslidin qurutup yoqatmaqchi bolup «pur», yeni chek tashlighanidi. ²⁵ Lékin bu ish padishahning quliqigha yetkende, padishah mektuplarni yézip, Haman qestligen rezil ish, yeni uning Yehudiylarni qest qilghan ishi uning öz beshigha yansun, dep yarliq chüshürdi; hem kishiler uni we

uning oghullirini dargha asti. □ ■

«Purim» bayrimining kélip chiqish tarixi

²⁶ Shunglashqa, kishiler «pur» (chek) dégen isim boyiche bu ikki künni «Purim bayrimi» dep atidi; shunga Yehudiylar eshu xette pütülgenliri boyiche, hem körgen, hem bashtin ötküzgenlirige asasen, □ ²⁷ özliri, ewladliri hemde özliri bilen birlashken barliq kishilarning pütülgen ehkamni tutup, belgilen'gen waqitta eshu ikki künni her yili menggü üzüdürmey bayram qilishini qarar qildi, ²⁸ shundaqla bu ikki kün herbir dewrde, herbir jemet-ailide, herqaysi ölke, herqaysi sheherde xatirilinip tebriknip tursun we «Purim bayrimi» bolidighan mushu künlarning tebriklinishi Yehudiy xelqi ichide menggü üzülüp qalmisun, xatirilesh paaliyetliri ularning uruqnesli arisidinmu yoqap ketmisun, dep qarar qildi. ²⁹ Andin Abixailning qizi, xanish Ester we Yehudiy Mordikay Yehudiylargha yazghan «Purim bayrimi» toghrisidiki shu ikkinchi xetni toluq hoquqi bilen tekitlep, yene bir xetni yollidi. ³⁰ Mordikay xatirjemlik we heqiqetning sözlirini yetküzidighan mektuplarni Ahashwéroshning padishahliqidiki bir yüz yigirme yette ölkidiki barliq Yehudiylargha ewetip, ³¹ Shu «Purim» künliri belgilen'gen waqitlirida ötküzülsun, shuningdek Yehudiy Mordikay we xanish

□ **9:25 «Lékin bu ish padishahning quliqigha yetkende...»** — ibraniy tilida: «Lékin u padishahning aldigha kelgende» déyilidu. Shunga bezi terjimilerde: «Lékin u (Ester) padishahning aldigha kirgende,...» déyilidu. ■ **9:25 Est. 8:8** □ **9:26 «Purim»** — «chek tashlash» dégen menisi.

Esterning tapilighanliri boyiche, shundaqla ularning öz-öziye we neslige békitkenliri boyiche eyni waqittiki tutulghan rozilar we kötürülgen nida-peryadlar eslep xatirilensun, dep tekitlidi.

□ ³² Esterning yarliqi «Purim bayrimi»diki shu ishlarni békitip berdi; bu ish tarixnamighimu pütüldi.

10

Mordikayning shöhriti we utuqi

¹ Padishah Ahashwérosch quruqluq we déngiz aralliridiki ahalilerning hemmisige alwan töligüzetti. ² Uning nopuz-heywiti we qudrisini ayan qilghan barliq qilghan-etkenliri, shundaqla Mordikayning padishahning östürüshi bilen érishken katta shöhriti toghrisidiki tepsilatlar Média we Pars padishahlirining tarix-tezkiriliride pütülgen emesmu? ³ Chünki Yehudiy Mordikayning mertiwisi padishah Ahashwéroshtin kéyinla ikkinchi orunda turatti; u daim öz xelq-millitining bextini közlep, barliq neslidikilerge aman-ésenlik tilek sözlirini qilatti, Yehudiylarning arisida zor izzet-hörmet tépip, qérindashlirining qedirlishige érishkenidi.

□ **9:31 «...eyni watittiki tutulghan rozilar we kötürülgen nida-peryadlar eslep xatirilensun»** — bu jümlining bashqa birxil terjimisi: «...xelqler xuddi özliri we ewladliri üçün roza tutush we qariliq tutush waqtini belgileshni qarar qilghandek». Lékin bizningche bu sözler choqum Ester we Shushandiki Yehudiy-larning roza tutup pütkül xelqi üçün kötürgen nida-peryadlirini esleshni körsitidu.

Muqeddes Kalam (latin yéziq)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Latin script

Copyright © 2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 12 Sep 2021

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5